

Ex pozíció 1. Tér és idő - *Látását ne veszítse a lélek*

Kezdjük expozénkat a talán legkézenfekvőbbel, a fotográfiai expozíció értelmezésével. Sokan a fényképezést a pillanat művészetének tekintik, mintegy

96 Dallos István

EXPOZÉ

(az emlékezés virágai)

a technika ajtajának kulcslyukán át perspektívátlan képet vázolva a fényképezésről. Nyissuk ki ezt az ajtót, lépünk be és nézzünk szét egy kicsit. Nagy H egyenlő nagy E szer kis t-vel, azaz a megvilágítás és az idő szorza-

tának logaritmus egysége az expozíció. Megjegyzem, és nem lényegtelen, hogy elméletileg a megvilágítás és az idő változtatásával végtelen számú ekvivalens expozíció hozható létre. Talán ebből származtatják a pillanat művészete értelmezést, csak az időt véve figyelembe. Az időről is sokkal több elmondható, minthogy egy pillanat lenne csupán. Ami fényképnek feladat az a nyelvnek csábítás. Megragadni a pillanatot, amely a képnek a legsajátabb lényege.

A pillanat azonban nem időtlen és nem időbeli. Előtte van valaminek és utána valaminek, ez az előtt és után leginkább az után előtti és az előtti utánit jelenti. Kívül, tehát mindazon amit történésnek nevezhetünk. A görögök az idő urának Kronoszt nevezték, aki felfalja saját gyermekeit. Az időről vallott nézetük miszerint kétféle idő létezik, az egyik a kronosznak nevezett, ami rendes múlása, folyása az időnek. A másik idő a kairosznak nevezett isteni idő, a kivételes pillanat, amikor az ember megérezheti létezésének mélységét. Valami olyasmi, amikor egy pillanatra az én a világ lesz, és a világ válik énné.

A művészet ez a pillanat! Stáció, Tan, Totális Szabadságkorlátozás.

De mi van a megvilágítással? A megvilágítás egy négyzetméter felületre eső egységnyi fényáram, ami pedig egy szteradián térszögbe kisugárzott egy kandela fényenergia. Energia és tér meg természetesen az idő. A tér a képeken, mint perspektíva jelenik meg, amit az emberiség évezredek kísérletezése során a festők, képkalkotók tökéletesítettek. A művészet története felfogható a perspektivikus ábrázolás történetének is. A fényképezőgép akkor lépett a történelem színpadjára, amikor már a perspektivikus ábrázolásról a festők szinte mindent tudtak. A festők képesek akár több szempontú és antropomorf perspektívát létrehozni, amivel képeiken a valóság jelentését átkódolják, ezzel szemben a fénykép a fotográfiai optika centrális, egy enyészpontú képe a háromdimenziós világról síkba transzponálva. Ezért a fényképész számára

a pozíció, azaz a nézőpont roppant fontos a valóság közvetítésében. Innen nézve is érthető Fülöp Péter expozíciója. De ez csak egy lehetséges értelmezés, mert az energia a megvilágítás által létrehozott világosság. Mértékegysége a lux, azaz egy négyzetméterre eső fényáram, vagyis lumen. Maga a fény, spirituális jelentésében a szellem, a lélek. Lux Aeterna az Örök Világosság. Nincs tehát expozíció szellem, lélek nélkül. *Szív Szútra, Atlantis*

97

Ex pozíció 2. Episztemé - Hűtlenek temploma, A teremtés dialektikája

A valósághoz való viszonyt, a pozíció szerint értelmezve, két út bontható ki. Az egyik a valóság felőli nézet a másik a fényképező alany oldali közelítés. Az első a *Westoni* megismerő, objektív újrafelismerést takarja, míg a másik a *C. J. Laughlin* általi teremtést. A fényképezést egy szakadatlan megismerési folyamatnak tekintve – nem kibontva ennek elméleti hátterét – maga a tiszta megismerés, az *episztemé*. A másik oldal evidens, magyarázatot sem kíván, hisz minden gombnyomás (expozíció) képet eredményez, kivonatot – lenyomatot – teremt térről, időről. Az elhatározás, az expozíció végrehajtása ennek a ketősségnek együttes megjelenése. Amikor a látványok áradatában kialakul a megismerő, fényképező ember belső mentális képével egyező, annak megfelelő látvány a megismerő és a megismerendő különállása megszűnik, megtörténik az expozíció. Fülöp Péter számára a fényképezés olyasmint jelent, hogy mozgásba hozza az anyagot, a spiritualitás pedig ennek a mozgásnak a minősége. A teremtés nem eszme, hanem cselekvés, amely annak függvénye, hogy mi magunk menyire függünk a misztériumtól – meg a látomástól, amit alkalomadtán felkínál nekünk. Hinni, nézni, jelen lenni, fényképezni, a fénnel írni – nem válszthatók el számára egymástól. *Eljövétel, Hallgatás, A Tagadás kertje*.

Fülöp Péternek különleges bátorsága van ahhoz, hogy ma szembenézen a megsemmisült táj furcsaságaival, a városok mind közönségesebb arcával, az ipari tájak mechanikus ritmusaival, amelyek annyira távol állnak szívverésünktől, vágyainktól és reményeinktől. Bátorság kell ahhoz is, hogy szembenézzünk társadalmunkat egy kozmológiai rendszernek tekintve annak hallatlan kitágulásával, az mikroszkopikustól a kozmikusig, az entrópiát kultúránk folyamatos kihülésére alkalmazva. De a legnagyobb bátorság ahhoz kell, hogy mindezt *egésznek* tekintsük. *Felírat, Végtelenítés*.

Azt hiszem, Fülöp elgondolás mindig az, hogy egyszerű forma és mély jelentés. És az emberi tapasztalat igazán mély szintjeivel próbál foglalkozni.

Képeit meditációs térnek szánja, játékos mezőnek, ahol a szem körül-nézhet és körbetáncolhat, rend, egyensúly és békesség, költészet.

Ex pozíció 3. - Költészet

Mint W. H. Auden írja, "a költészet dicsősége és egyszersmind szégyene, hogy közege nem a saját terepe, hogy a költő nem találhatja fel a maga szavait".

98 Nos e megfigyelés éppúgy igaz a fotográfiára és a fotográfus képtelenségére, hogy feltalálja a saját "szavait/világait".

Fülöp Péter, ahogy ő mondja képei az „éberség” szándékát reprezentálják. Nekem inkább, és ez persze nézőpont kérdése, a *Moholy-Nagy*-féle „intenzív látás” termékei, a nyers tiszta látásé. Rokonsága a költészettel egyértelmű, a költészet konkrétsága és a költői nyelv autonómiájának elve azonos fényképeinek a nyers, tiszta látásával. Mindkettő mozaikszerű, szét-tördelt formát és új létrehozott egységet jelent. Fülöp kiragadja a dolgokat eredeti környezetükből, hogy friss szemmel láthassa és saját belső világa parancsai alapján rendezze, kapcsolja hozzá más dolgokhoz. Képalírásai nem engedik némaságba merülni képeit. Nem hagy minket eltévedni, hánykolódni az értelmezés végtelen óceánján. Tiszta hangok ezek, amelyek hitet tesznek az igazság mellett.

A fénykép jellegzetesen sorozatműfaj: a magában álló, egyedi re-mekmű itt inkább kivételt jelent. Ez az alapvető megfogalmazás is Moholy-Nagytól ered. Fülöp Péter ennek szellemében alkot, egy-egy gondolat mentén sorozatokat készít, amiket kiállításokba illetve könyvekbe rendez. Ezért, ha kiállításain a képek megrendezettnek tűnnek, akkor ez főhajtás a dolgok mögötti rend felé. Ha sötéten hatnak vagy rosszul érzékeltenek a nézőben, akkor e rend alatt húzódó káoszról van szó. Ha egy egyszerre ismerős és mégis teljesen idegen világot jelenítenek meg, akkor azért, mert ez a mienk.

Ex pozíció 4. – Lányom, *Teremtés könyve XXI. század*

Expozíció és nem ars poética, mert a gondolat a szellem csak a tettben érzékelhető, értékelhető.

Nem kerülhetjük meg azonban azt a kérdést, hogy mi az érték, mi az állandóság a műveiben? Manapság népszerű dolog az ember biológiai lábnyomáról beszélni. A biológiai lábnyom analógiáját követve kérdezem, hogy vajon mekkora egy alkotó művészettörténeti lábnyoma? Az adott esetben mekkora Fülöp Péter munkáinak fotótörténeti lábnyoma? Mi az az állandóság, amit hozzátett az eddigiekhez? És ami még ennél is fontosabb, vajon megtalálta-e az élet és a művészet közös igazságát? Mert az életet, a valóságot megváltoztatni akaró művészet ideje lejárt. *Világidő.*

Folyóiratunk a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM és az EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA
anyagi támogatásával jelenik meg.
Terjeszti a Budapesti, a Nemzeti és a Vidéki HIRKER RT.
és alternatív terjesztők

Szerkesztők

JÁSZ ATTILA – Csendes Toll (főszerkesztő, kiadóvezető)
PAPP MÁTÉ (költészet rovat: mahbija@gmail.com, Zene online rovat)
REICHERT GÁBOR (kritika rovat: reichertgabor87@gmail.com)
SZÉNÁSI ZOLTÁN (főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő, próza rovat: szenazol@gmail.com)
SZÚCS BALÁZS PÉTER (Füstjelek online rovat)

Lapterv és műszaki szerkesztés
SELLYEI TAMÁS OTTÓ

Munkatársak

ACSAI ROLAND
BUCSI-KOVÁCS ANIKÓ
MURÁNYI SÁNDOR OLIVÉR
TURI MÁRTON
POGRÁNYI PÉTER

Tiszteletbeli munkatársak

BUJI FERENC
CSEKE ÁKOS
MONOSTORI IMRE
MUZSNAY ÁKOS
VASADI PETER

ÚJ FORRÁS

IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT
ALAPÍTÓ A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
JÓZSEF ATTILA MEGYEI KÖNYVTÁRA

Megjelenik évente tízszer

Alapítva ezerkilencszázhatvankilencben
Alapító főszerkesztő: PAYER ISTVÁN

Szerkesztőség: 2836 Baj-Szőlőhegy 2722/4

E-mail: jasz.attila@ujforras.hu. Interneten olvasható: www.ujforras.hu

Előfizethető az Új Forrás szerkesztőségi címén. Előfizetési díj egy évre 5000 Ft.

ISSN 0133-5332

Kiadja a József Attila Megyei Könyvtár. A kiadásért felel: Új Forrás Kiadó Nonprofit Kft.
Készült a Sollers Kft. nyomdájában Tatán.